

Kotka 1.12.2025

Työ- ja elinkeinoministeriö
PL 32
00023 VALTIONEUVOSTO

Viite dnro VN/15881/2025

Lausunto valtioneuvoston päätökseksi talousvyöhykkeen merituulivoima-alueista ja sen SOVA-lain mukainen ympäristöselostuksesta

Suomen Ammattikalastajaliitto (SAKL) toteaa lausuntonaan seuraavaa.

Yleistä

Itämeren alueella, sekä Ruotsin, Suomen että Ahvenanmaan vesillä, on runsaasti merituulivoimaan liittyviä hankkeita käynnissä. Hankkeet sijoittuvat sekä aluevesille että talousvyöhykkeille. Suomen Ammattikalastajaliitto on esittänyt huolensa merituuliteollisuusalueiden rakentamisesta ja sen seurauksista ympäristölle ja kalastuksen harjoittamiselle jo muutaman vuoden ajan. Liitto on edellyttänyt kokonaisvaltaista koordinaatioita Itämeren tasolla, yhteisvaikutusten selvittämistä ja selkeitä pelisääntöjä kokonaan uudelle toiminnalle merialueella. Itämeren tila on tällä hetkellä heikko ja siihen kohdistuu jo ennestään monia paineita.

Viimeiset merelliset erämaat ollaan ottamassa laajamittaisen teollisen toiminnan käyttöön. Aava Itämeri on maisemana menetetty, mikäli merituulirakentaminen etenee tuulivoimayhtiöiden toivomalla tavalla. Tällainen ympäristön muuttaminen tulee tavalla tai toisella vaikuttamaan meriluonnon ekologiaan ja siten kalakantoihin, linnustoon sekä kalastukseen ja merenkulkuun.

Merituuliteollisuusalueiden perustamisessa siirretään käytännössä yleistä merialuetta yksityisen toimijan yksinomaiseen käyttöön. Periaatteellinen muutos on suuri.

Kalasto ja vedenalainen luonto

SAKL on toistuvasti lausunnoissaan koskien eri merituulivoimahankkeita todennut, että lukuisten hankkeiden yhteisvaikutukset kalastoon, kalojen kutualueisiin ja vaelluskalojen vaellusreitteihin herättävät huolta.

Yhteisvaikutuksiin on mielestämme tähän mennessä kiinnitetty liian vähän huomiota suunnittelu- ja lupaprosesseissa, eikä yhteisvaikutuksia ole huomioitu nyt lausunnolla olevassa asiassakaan kuten jo edellä on todettu. Yhteisvaikutusten huomioiminen tulisi kirjata kriteerinä merituulivoima-alueiden arvioinnissa ja se tulisi tehdä yhdessä koskien Suomen ja Ruotsin merituulivoima-alueita.

Myös merikaapeliverkostolla saattaa olla vedenalaiselle meriluonnolle (ja kalastukselle) merkittäviä vaikutuksia. Merituulivoima-alueiden kaapeloinnilla ja liittämällä sähköverkkoon, sekä

Ammattikalastaja palvelee suomalaista. Yrittäjä luonnon ehdoilla.

mahdollisilla putkilinjauksilla (vety) tulee olemaan merkittäviä vaikutuksia myös aluevesillä ja rannikkoalueilla, jotka ovat maakuntien liittojen ja kuntien lakisääteisen kaavoituksen piirissä. Luonnoksella olevassa asiassa ei ole otettu kantaa kaapeleihin tai putkilinjoihin vaikka niiden sijoittelulla on oleellinen merkitys kalastuselinkeinon harjoittamiselle.

On ilmeistä, että alueet, jotka varataan merituulivoimalle voivat pysyvästi vahingoittaa kaloille tärkeitä kutu- ja vaellusalueita. Kalojen käyttäytyminen voi myös muuttua. Ympäristöselostuksessa tuodaan esille positiivisesti, että kalasto voi hyötyä tuulivoima-alueista, koska siellä ei saisi troolata. Liitto tuomitsee jyrkästi esitetyn kuten myös väitteen siitä, että pohjista ei vapaudu ravinteita niin paljon kiertoon kun pohjan lähellä ei voi troolata tuulivoimapuistossa. Kalastus perustuu kestävän kalastuksen mukaisiin kalastuskiintiöihin, joiden koko mitoitetaan kalakannan tilaan. Ei tuulivoimatuotanto lisää kalantuottoa vaan vähentää sitä. Nykyisillä pohjan lähellä tapahtuvilla troolausalueilla on kalastettu kymmeniä vuosia. Itse asiassa pohja on pysynyt näillä alueilla puhtaampina kuin ympäröivillä alueilla. Lisäksi kalastus on ainoa, joka poistaa ravinteita merestä ylös nostetun saaliin muodossa. Lisäksi kalastus poistaa huomattavia määriä esim. muovirooskaa trooliin jääneiden roskien muodossa.

Tiedot luontoarvoista ja tuulivoiman vaikutuksista ovat merialueella oleellisesti heikommat kuin merialueilla. Merituulivoimarakentamisen vaikutusten selvittäminen alkanee parhaassakin tapauksessa vasta myöhemmin tulevana vuosina. On keskeistä, että Itämeren ominaispiirteet huomioidaan. On ehdottomasti käynnistettävä puolueettomia tutkimushankkeita vaikutusten selvittämiseksi. Tutkimukset (esimerkiksi Luonnonvarakeskuksen toimesta) laajamittaisen merituulivoimarakentamisen vaikutuksista kalastoon ja kalastukseen ovat valitettavasti vasta alkutekijöissään. Tuulivoimayhtiöitten palkkaamat konsulttiyritykset YVA-prosessien aikana eivät mielestämme täytä tätä puolueettomuuden vaatimusta. Asia tulee esille jo tässä tapauksessa arviointiselostuksessa olevien virheellisten väittämien muodossa.

Kalastus talousvyöhykkeellä

Ammattikalastus/kalastuselinkeino (nykyään kaupallinen kalastus) on ainut tuotannollinen toimiala, joka monen vuosikymmenen ajan on toiminut Suomen talousvyöhykkeellä, jo silloin kun sen nimityksenä 70 –luvulta alkaen käytettiin Suomen kalastusvyöhyke.

Erityisesti silakan ja kilohailin troolikalastusta on laajasti harjoitettu Suomen talousvyöhykkeellä ja sen merkitys on erittäin suuri Suomen huoltovarmuuden ja kotimaisen kalan tarjonnan osana. Tämä ei ilmennyt selvityksessä millään tavalla. Suomen talousvyöhykkeellä on myös erittäin suuri merkitys Ruotsin kalastusalueiden toimintaedellytysten turvaamisessa.

Sanna Marinin ja Petteri Orpon hallitusten hyväksymä Kotimaisen kalan edistämishojelman tavoitteena on lisätä kotimaisen kalan tarjontaa. Tavoitteisiin pääseminen edellyttää, että kalastuselinkeinon toimintaedellytykset kaikin tavoin turvataan. Troolikalastus ja siihen tukeutuva arvoketju (jalostus ja kauppa) on Suomen elinkeinokalatalouden tärkeä tukijalka.

Luke on selvittänyt Suomen troolilaivaston kalastusalueet Itämerellä, raportti Luke, Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 102/2023, linkki <https://jukuri.luke.fi/handle/10024/554030>. Raportin tulokset on huomioitava. Näiden tulosten pohjalta etenkin Selkämeri itä -alue on sellaista aluetta, jossa on merkittävää troolikalastusta. Tämän vuoksi etenkin kyseinen alue tulee jättää kokonaan pois tarkastelusta, eikä sille tule myöntää minkäänlaisia lupia.

Ammattikalastaja palvelee suomalaista. Yrittäjä luonnon ehdoilla.

Käytännössä silakan ja kilohailin troolikalastus merituuliteollisuusalueella ei ole mahdollista. Varsinaisen hankealueen ulkopuolella kaapeli- ja/tai putkialueet voivat tuoda lisähaittaa trooli- ja muulle kalastukselle (rysäkalastus sekä kalankasvatus lähempänä rannikkoa). Näiden alueiden arviointi ei ollut nyt mahdollista, vaikka niiden sijoittumisella on oleellinen merkitys tuulivoimatuotannon sijoittumisesta lausumiseen. Mikäli itse tuulivoimatuotantoalueen sijoittuminen ei olisikaan kalastukselle suoraan haitallista, voi kaapelointi estää kalastuksen erittäin suurella alueella jos kyseessä on pohjan lähellä tapahtuva troolikalastus kuten esimerkiksi talviaikainen silakankalastus tai maivan (muikku meressä) kalastus Perämerellä.

Tuulivoimatuotannon sijoittuminen talousvyöhykkeelle tapahtuu pääosin Pohjanlahden ja pohjoisen Itämeren pääaltaan alueelle, jolloin sekä Suomen (sisältäen Ahvenanmaan) että Ruotsin yhteisten kalavarojen hyödyntäminen tulee varmistaa myös jatkossa. Huomattava osa kummankin maan pelagisesta (silakka, kilohaili ja Perämerellä myös muikku) kalastuksesta tapahtuu maiden talousvyöhykkeillä ja maiden kalastuslaivastot käyttävät toistensa alueita.

Ruotsin ja Suomen kalastusjärjestöillä on yhteinen huoli siitä, miten merituuliteollisuusalueita suunnitellaan kovaa vauhtia keskeisille kalastusalueille. Valitettavasti kalastustoimijoiden mahdollisuudet vaikuttaa prosesseihin on vähäinen, kun kansainvälisellä rahalla toimivat suuret tuulivoimayhtiöt painavat hankkeita läpi. Valtiovallalla ja etenkin ympäristö-/lupaviranomaisilla on siten erityinen vastuu turvata meriluonnon ja muiden merta käyttävien intressejä.

Tärkeät ja keskeiset kalastusalueet ja kaloille arvokkaat kutu- ja vaellusalueet ovat joko olemassa tai niitä ei enää ole. Niitä ei voi siirtää, toisin kuin tuulivoimalat ja niihin liittyvät rakennelmat.

Liitto on huolestunut menettelystä, jolla merituulivoima-alueet osoitetaan. On ehdottoman tärkeää, että kalastuselinkeinon edustajilla on mahdollisuus olla vaikuttamassa kyseiseen prosessiin ja edellyttää, että keskeiset ja tärkeät troolikalastusalueet on varattava kalastuksen yksinomaiseen käyttöön.

Toivomme läheistä yhteistoimintaa valtionhallinnon, tuulivoimayhtiöiden ja kalastuksen sekä muiden merialueen käyttäjien kanssa.

Kompensointi

Mikäli kuitenkin troolikalastusalueita kaikesta huolimatta menetetään merituulivoima-alueiksi, on tärkeää tarkemmilla säännöksillä huolehtia menettelystä, jonka mukaan kilpailutukseen osallistuvat ja hyödyntämislupaa hakevat toimijat voisivat ehdottaa kannustavia toimia kalastuselinkeinon kehittämiseksi ja esimerkiksi alan energiasiirtymän toteuttamiseksi ja tämä otettaisiin huomioon valintaperusteena kilpailutuksen ehdotuksia arvioitaessa. Tämä järjestely tulee sisällyttää nyt lausunnolla olevaan valtioneuvoston päätökseen.

Liitto on ehdottanut, että osa energiayhtiöiden hankkeista saatavista tuotoista on ohjattava rahastoon, josta kompensoidaan pitkäkestoiset haitat. Rahastosta kompensoidaan haitat, joita merituuliteollisuustoiminta aiheuttaa, ja siitä osoitetaan varoja elinkeinon jatkumiselle muuttuneessa toimintaympäristössä, sekä rahoitetaan toimia, joiden tarkoituksena on luonnolle aiheutuvien haittojen kompensointi ja luonnon ennallistaminen. Liitto toistaa ehdotuksensa myös tässä yhteydessä. Malleja tästä löytyy jo muualta.

Ammattikalastaja palvelee suomalaista. Yrittäjä luonnon ehdoilla.

Mikäli tuulivoimaa rakennetaan ja yksittäisen kalastustoimijan (yrityksen) toimintaedellytyksiä rajoitetaan, tulee siitä maksaa yritykselle suora kompensatio perustuen saalishistoriaan (ko. kalastuskäytöstä poistuvalla alueella) menetetyn saaliin vuoksi.

Tämä toteuttaisi osaltaan hallitusohjelman seuraavat kirjaukset:

”Pyritään luomaan kannustimet merituulipuistojen sijoittumiseen merialueiden muun käytön, kuten merenkulun ja kalastuksen, kannalta suotuisasti sekä haitat minimoiden. Huolehditaan näiden asioiden huomioonottamisesta luvituksessa.”; ja

”Kotimaisen kalan kulutusta, saatavuutta ja vientiä lisätään keventämällä kalankasvatukseen liittyvää luvitusta ja sääntelyä, parantamalla vapaa-ajankalastuksen mahdollisuuksia ja ammattikalastajien toimintaedellytyksiä.”.

[Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry](#)

Mikko Malin
toimitusjohtaja